O93, f. 17rb; V630, f. 42vb; N442, f. 41rb; I83, f. 88vb; VD38, f. 80rb; SG670, p. 166a; P9629, f. 17r; Bcan4, f. 72r; E97, f. 46rb; P102; BII13, f. 74vb; S105, f. 65v

[a]CUIUS[b] [c] SUPRA DE FRATERNA DILECTIONE ET VITANDIS MALIS.

Bcan4: VI

P102; BII13: VI De angelico hymno et fraterna dilectione

[H. 6] Pontianus sanctae <E97, f. 46va> et universalis ecclesiae episcopus omnibus recte dominum[d] colentibus et divinum cultum[e] amantibus salutem. <SG670, p. 166b> Gloria in excelsis[f] [g] deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis. Haec verba, carissimi, non hominum sunt, sed angelorum[h], et non humano sensu excogitata, sed ab angelis in ortu[i] salvatoris annuntiata, <VD38, f. 80va> quibus indubitanter ab omnibus intellegi <I83, f. 89ra> potest, <BII13, f. 75ra> quod non malae voluntatis[j], sed bonae[k] pax sit a domino data. Unde et dominus per prophetam loquitur dicens: Quam bonus Israel[l] deus his, qui mundo[m] sunt[n] corde. Mei autem pene vacillavere[o] [p] pedes, pene effusi sunt gressus mei, quia aemulatus[q] sum contra iniquos pacem impiorum videns. <P9629, f. 17v> De bonis vero ipsa per se

---

2. Pontianus-Brief,5 [a] *In P9629 sind einige Passagen des Briefes wegen Beschädigung der Handschrift nicht lesbar; diese sind im Text durch [...] gekennzeichnet* | [b] *CUCUS VD38* | [c] *Überschrift] EPISTOLA PONTIANI PAPAE SG670; Überschrift fehlt P102; S105; EPISTOLA EIUSDEM II BII13* **10** [d] *deum E97* **11** [e] *am Rande religionem servitute VD38* **12** [f] *exelsis Bcan4* | [g] *excelsis deo korr. aus excelsis O93* **14** [h] *angelorum]ab angelis VD38* **15** [i] *ortus P9629* **18** [j] *voluntati korr. aus voluntatis N442; SG670* **19** [k] *bona P9629* **20** [l] *Israel deus] deus israel SG670; BII13; S105* **21** [m] *recto V630; I83; VD38; SG670; Bcan4; E97; S105; mundi P9629* [n] *sunt corde korr. aus sunt SG670* **22** [o] *am Rande Moti sunt tremuerunt VD38* | [p] *vacillavere] moti sunt I83; SG670; Bcan4; S105* **23** [q] *am Rande Dolui accensus sum VD38*

---

2. Pontianus-Brief,12–13 Gloria…voluntatis] Luc. II. 14. **20–24** Quam…videns] Ps. LXXII. 1. 2. vers. Hier.

---

2. Pontianus-Brief,12–30 Gloria…oportet] **Coll. Ans. ded. X,99**.

veritas ait: [Beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. Mundi e]nim non[r] sunt corde, qui mala cogitant aut no[civa adversus fratres suos, quia nihil mali] vult, qui fidelis est. Fidelis ergo homo magis amat aud[ire, quae oportet, quam] dicere[s], quae[t] non oportet. 245

Bcan4: VII

P102; BII13: VII Unde discernantur filii dei a filiis diaboli

[H. 7] Et si quis fidelis est, videat[u] ne mala[v] loquatur, aut cui[quam insidias ponat.]

In hoc ergo discernuntur <SG670, p. 167a> filii dei et filii diaboli. Filii namque <Bcan4, f. 72v> dei[w] semper cogitant et agere contendunt[x], quae dei sunt, et fratres indesinenter adiuvant et nulli <V630, f. 43ra> nocere volunt, et filii <S105, f. 66r> diaboli econtra[y] mala et nociva semper meditantur, quia opera eorum mala sunt. De quibus loquitur dominus per Hieremiam prophetam dicens: Loquere iudicia mea cum eis super omni[z] malicia eorum. Propterea iudi<N442, f. 41va>cio[a] contendam[b] [c] adhuc vobiscum, <I83, f. 89rb> ait dominus, et cum filiis vestris disceptabo[d] [e]. <BII13, f. 75rb> Ecce ego fin<VD38, f. 80vb>go[f] [g] contra vos malum et cogito

26 [r] *non korr. aus no N442; non fehlt BII13* **29** [s] *dicere quae korr. aus dicere N442* | [t] *quae fehlt O93* **33** [u] *videat korr. aus videa I83* | [v] *male I83; SG670; Bcan4; S105* **36** [w] *dei semper] semper dei BII13* **37** [x] *am Rande laborant VD38* **40** [y] *contra I83; Bcan4; econtra] et contra VD38; econtra korr. aus et contra E97; econtra korr. aus contra P102* **43** [z] *omnia VD38; Bcan4* **44** [a] *iudico I83; SG670; S105; iudicio korr. aus iudico Bcan4* | [b] *contendam fehlt O93; N442; I83; SG670; S105* | [c] *contendam adhuc vobiscum] adhuc vobiscum contendam VD38; P102; BII13; adhuc vobiscum contendam korr. aus adhuc vobiscum Bcan4* **46** [d] *am Rande Agam altercabo VD38* | [e] *disceptabunt O93; N442* **47** [f] *am Rande Congero VD38* | [g] *fingam V630*

25–26 Beati … videbunt] Matth. V. 8. **27–28** quia … est] Xysti Pyth. s. 203. Cf Alex. 18, Calist. 3, Com. 6, Melc. 5. **28–30** Fidelis … oportet] Xysti Pyth. s. 162. **33–34** Et … ponat] Cf. Calist. 4, Melc. 5. **39–41** et … sunt] I Ioann. III. 10. **42–43** Loquere … eorum] Ier. I. 16. **43–46** Propterea … disceptabo] Ier. II. 9. **46–48** Ecce … cogitationem] Ier. XVIII. 11.

33–50 Et … impunitus] **Coll. Ans. ded. VIII,51**.

246 contra vos cogitationem. Haec, fratres, valde[h] sunt timenda et ab omnibus cavenda, quoniam, super quem iudicium dei ceciderit, non exiet impunitus[i].

Bcan4: VIII

P102; BII13: VIII Ut unusquisque praevideat ne hoc agat in[j] fratrem quod ipse pati non vult

[H. 8] Et[k] ideo unusquisque praevideat, ne hoc[l] machinetur[m] aut agat in fratrem, quod ipse[n] pati noluerit[o], et nec in suspicionem veniat homo fidelis, ut <E97, f. 46vb> dicat aut faciat[p] ea[q], quae pati[r] non vult.

V630: De accusatoribus

P9629; S105: Qui[s] sunt qui accusare nequeunt

I83: De inquirendis accusatoribus

Bcan4: VIII De inquirendis accusatoribus

P102; BII13: VIIII Qui removeantur ab accusatione et de amico et inimico exemplisque eorum

[H. 9] Unde[t] suspectos aut inimicos aut facile litigantes[u], et eos, qui non sunt bonae conversationis, aut quorum vita est accusabilis[v], et qui rectam <SG670, p. 167b> non tenent et docent[w] fidem,

---

48 [h] *valde korr. aus vade S105* **50** [i] *am Rande sine pena VD38* **52** [j] *in fratrem] fratrum P102* **54** [k] *am Rande drei Punkte N442* | [l] *hec korr. aus hoc Bcan4* **55** [m] *am Rande tractet VD38* | [n] *ipse] per se S105* **56** [o] *noluerit korr. aus voluerit VD38* **57** [p] *faciat korr. aus faciet SG670* | [q] *ea fehlt N442* | [r] *pati non korr. aus pati SG670* **60** [s] *Qui sunt qui] quod S105* **65** [t] *am Rande Nota z V630* **66** [u] *am Rande discordantes VD38* **67** [v] *am Rande repraehensibilis VD38* **68** [w] *docent korr. aus dicent S105*

55–58 aut…vult] Xysti Pyth. s. 168. 169. Cf. Pii 6, Melc. 5. **65** **65** Unde…suspectos] Ben. III. 107. Cf. Iul. 18, Silv. ep. ad Amat., Pelag. II. pp. ep. 1. i. f., ep. 3. **65–66** aut[2]…litigantes] c. 58. conc. IV. Carth. aut Ben. I. 399. aut c. 50. Angilr. Cf. Iul. 18, Fel. II. pp. 12. xv. **66–67** et… accusabilis] Cap. eccles. a. 789. c. 35. aut Ben. I. 74. III. 111. Cf. Calist. 17, Fab. 13, 25, Steph. 12 (Fel. I. pp. 12), Pelag. II. pp. ep. 3, Sixt. III. pp. (c. 13. Angilr.). **67–68** et…fidem] Ben. I. 335. tit., III. 176. tit. Cf. Fab. 5.

54–58 Et…vult] **Coll. Ans. ded. VIII,52**; **Polycarpus V,1,14**. **65–85** Unde…suscipiendi] **Coll. Ans. ded. III,53**. **65–71** suspectos… excludimus] **Gratian C. III, q. 5, c. 4**. **65–75** suspectos…pereamus] **Anselm v. Lucca III,16**.

<O93, f. 17va> accusatores[x] [y] et antecessores[z] nostri 247 apostolica repulerunt[a] auctoritate[b], et nos submovemus[c] atque temporibus futuris excludimus, ne libenter labi[d] possint, quos[e] nos tenere et salvare debemus, ne, quod absit[f], praedictum dei[g] iudicium notandum[h] super utrosque veniat et[i] nos eorum vitio[j], quod deus[k] avertat[l], pereamus. Scriptum est enim: Rectorem te posuerunt[m]. Curam[n] illorum habe, ut laeteris propter illos et ornamentum gratiae accipias[o] coronam et dignationem consequaris <BII13, f. 75va> corrogationis[p] [q]. Verbum[r] enim[s] nequam[t] immutabit[u] cor, ex quo quattuor <VD38, f. 81ra> partes[v] oriuntur: bonum <I83, f. 89va> et malum, vita[w] et mors, et[x] dominatrix[y] eorum est assidua[z] [a] lingua. Pro talibus praedicti[b] vitandi admodum[c] sunt, et priusquam praedictae enucleatim examinentur[d] opiniones et[e] ab[f]

---

69 [x] *accuratores korr. aus accusatores SG670; accusatores] accusatores esse korr. aus accusatores Bcan4; accusatores esse P102; BII13* | [y] *accusatores et] accusatores korr. aus accusatores et V630* | [z] *antecessoris O93; I83; S105* **70** [a] *repulerunt auctoritate] auctoritate reppulerunt E97* | [b] *auctoritatem P102* | [c] *am Rande repellimus VD38* **71** [d] *am Rande cadere VD38* **72** [e] *quos nos korr. aus quos I83* **73** [f] *absit praedictum korr. aus absit V630* | [g] *dei fehlt V630* | [h] *notandum fehlt N442; E97; notandum] non tantum SG670; S105* **74** [i] *Sed SG670; S105* | [j] *iuditio P9629* | [k] *sunt VD38* **75** [l] *am Rande repellat VD38* **76** [m] *posuerunt korr. aus posuerit BII13* | [n] *curam korr. aus coram O93* **77** [o] *accipias] accipias et korr. aus accipias V630* **79** [p] *am Rande Condenationis retributionis VD38* | [q] *conrogationem, am Rande r V630; correctionis korr. aus conrogationis P9629; correctionis SG670; S105; conrogationis korr. aus conrogationes P102* | [r] *am Rande N SG670* | [s] *enim nequam korr. aus enim P9629* | [t] *am Rande malum VD38* | [u] *inmutabit korr. aus inmutabis SG670; inmutabis S105* **80** [v] *patres VD38* **81** [w] *vitam S105* **82** [x] *et fehlt SG670; S105* | [y] *dominatrix eorum korr. aus dominatrix P9629* | [z] *assidua korr. aus assidue I83* | [a] *assidua lingua] studia longa V630; assidua lingua korr. aus studia longa P9629; studium longum E97* **83** [b] *praedicti korr. aus praedicta SG670; praedicta S105* | [c] *am Rande valde VD38* **84** [d] *examinenter S105* | [e] *et korr. aus e Bcan4* | [f] *ab eis korr. aus alienis P9629*

75–79 Rectorem…corrogationis] Ecclesiastic. XXXII. 1-3. **79–82** Verbum…lingua] Ecclesiastic. XXXVII. 21.

248 eis[g] alieni[h] inveniantur, non sunt suscipiendi, quoniam sacrificium salutare est attendere mandatis et discedere ab omni iniquitate.

Beneplacitum[i] est domino recedere ab[j] iniquitate et laudatio recedere ab iniustitia, quoniam scriptum est: Dilige proximum et coniungere[k] fidem[l] cum[m] illo, <SG670, p. 168a> quoniam, si denudaberis[n] [o] absconsa illius, non[p] persequeris post eum. Sicut enim homo, qui perdit amicum[q] suum, sic qui[r] perdit amicitiam proximi sui, et sicut, qui dimittit avem de 10 manu sua, sic[s] dereliquisti proximum tuum, et[t] non eum[u] capies. Non illum sequaris[v], quoniam longe abest[w]. Effugit enim quasi capra[x] de laqueo, quoniam vulnerata est anima eius[y]. Ultra[z] eum non poteris colligari[a], et maledicta est concordatio[b]. Denudare[c] autem amici mysteria[d] desperatio[e] [f] est animae infi<V630, f. 43rb>delis. Annuens[g] [h] oculo fabricat iniqua, et[i] nemo <N442, f. 41vb> eum abiciet[j]. In

---

85 [g] *alienis V630* | [h] *alieni korr. aus aliena P9629* **88** [i] *am Rande x V630* | [j] *ab] ab om korr. aus ab P9629; ab omni SG670; S105* **90** [k] *coniunge V630; SG670; Bcan4; P102; BII13; iunge VD38; coniunge korr. aus coniuge S105* | [l] *fide O93; E97* | [m] *cum illo quoniam si fehlt O93* **91** [n] *am Rande manifestaveris VD38* | [o] *denudaveris korr. aus denudaberis O93; denudaveris N442; VD38; SG670; E97; P102; BII13; S105* **92** [p] *am Rande non ibis VD38* **93** [q] *amicum korr. aus inimicum V630; P9629* | [r] *qui korr. aus quid V630* **95** [s] *sic] sic qui korr. aus sic que V630; sic qui P9629; sic korr. aus sic qui E97* | [t] *et fehlt E97* **96** [u] *eum fehlt Bcan4* | [v] *sequeris BII13* **97** [w] *am Rande recedit VD38* | [x] *caprea korr. aus capra V630; caprea VD38; Bcan4; P102; BII13; S105; caprea korr. aus capa SG670; capira E97* **98** [y] *illius I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105* | [z] *Ultra] Ultra enim VD38; P102; BII13* **99** [a] *colligari korr. aus colligaris V630; colligare VD38; E97; P102; BII13; S105; colligare korr. aus colligari SG670* | [b] *concordiatio S105* | [c] *am Rande manifestare VD38* **100** [d] *am Rande secreta VD38* | [e] *disperatio O93; I83; VD38; Bcan4; desperatio korr. aus disperatio N442; deparatio am Rande vel desperatio V630; dispensatio SG670; S105* | [f] *desperatio est korr. aus desperatio P9629* **101** [g] *am Rande signum faciens VD38* | [h] *Annuens korr. aus Annues VD38* **102** [i] *et fehlt P102* | [j] *abiciat P102*

85–89 quoniam…iniustitia] Ecclesiastic. XXXV. 2,5. **90–121** Dilige…illorum] Ecclesiastic. XXVII. 18-33.

conspectu oculorum tuorum condulcabit[k] [l] os suum et 249 super sermones tuos admirabitur. Novissime[m] autem pervertet[n] <VD38, f. 81rb> os suum et in verbis <E97, f. 47ra> tuis da<I83, f. 89vb>bit scandalum. Multa audivi et non coaequavi[o] ei et dominus <BII13, f. 75vb> odiet[p] illum. Qui[q] in altum mittit lapidem, super caput[r] eius[s] cadit[t], et plaga[u] dolosi[v] dividet vulnera. Qui[w] fodit[x] foveam[y], decidet[z] in illam, et qui statuit lapidem proximo[a], offendet[b] in eo[c], et[d] qui laqueum alio[e] ponit[f], peribit in illo. <S105, f. 66v> Facienti nequissimum consilium super <SG670, p. 168b> ipsum[g] devolvetur, et non[h] agnoscet[i], unde adveniet[j] illi. Illusio[k] et improperium superborum et vindicta sicut leo insidiabitur illi[l]. Laqueo[m] peribunt[n], qui oblectantur[o] [p] casu iustorum. Dolor autem consumet illos, antequam moriantur.

P9629: De iracundis

Ira et furor utraque exsecrabilia, et vir peccator continens erit illorum. <Bcan4, f. 73r> Qui vindicari vult, a deo inveniet vindictam[q], et peccata illius

---

103 [k] *am Rande suave faciat VD38* | [l] *conculcabit V630; BII13; S105; condulcabit korr. aus conculcabit P9629; condulcavit I83; Bcan4; conculcabis SG670* **104** [m] *am Rande N SG670* **105** [n] *am Rande Commutabit VD38* **107** [o] *quoęquavi N442* **108** [p] *odiet korr. aus audiet I83* | [q] *am Rande Nota VD38* **109** [r] *caput eius] eius caput V630* | [s] *eius fehlt E97* | [t] *cadet V630; N442; E97; cadet korr. aus cadit S105* | [u] *plagis V630* | [v] *am Rande fraudulenti VD38* **110** [w] *Qui] Quoniam qui korr. aus Quoniam V630; P9629* | [x] *fodit korr. aus fodi VD38* | [y] *foveam korr. aus foveam et V630* | [z] *incidit V630; decidet korr. aus et incidit P9629; decidit I83; Bcan4; incidet E97* **111** [a] *proximo] proximo suo I83; Bcan4* [b] *offendit N442; I83; SG670; Bcan4; S105* | [c] *eum VD38; P102; BII13* | [d] *am Rande N SG670* **112** [e] *alii korr. aus alio V630; P9629; alii I83; SG670; Bcan4; BII13; S105* | [f] *opponit BII13* **114** [g] *illum P102; ipsam S105* | [h] *nondum BII13* | [i] *cognoscet V630; P9629; N442; E97* **115** [j] *adveniat I83; SG670; Bcan4; P102; S105* | [k] *am Rande Deceptio VD38* **116** [l] *illis SG670* | [m] *am Rande N SG670* | [n] *peribit N442; peribunt korr. aus peribit V630; P9629* **117** [o] *am Rande delectantur gaudent VD38* | [p] *ablectantur I83; Bcan4* **122** [q] *vitam SG670; S105*

121–176 Qui…mortem] Ecclesiastic. XXVIII. 1-30.

servans servabit. Relinque[r] proximo tuo nocenti[s] te, et tunc deprecanti[t] tibi peccata[u] solventur. Homo homini servat iram[v], et a deo quaerit medelam? In hominem similem sibi non habet misericordiam[w] et de peccatis suis deprecatur altissimum? <P9629, f. 18r> Ipse, dum caro sit, [servat iram et propitiationem petit a deo? Quis exorabi]t pro delictis <I83, f. 90ra> illius[x]? Memento novissimorum et desine inimicari[y], <VD38, f. 81va> tabitudo[z] [a] enim et mors immin[ent[b] mandatis.] Memorare[c] timorem dei[d], et non irascaris proximo. Memorare[e] testamenti[f] altissimi et despice [ignorantiam proximi.] Abstine te a[g] lite[h], et minues[i] peccata. <SG670, p. 169a> <BII13, f. 76ra> Homo enim[j] iracundus incendit[k] litem, et vir peccator turbabit amicos[l], et in medio pacem habentium immittet[m] inimicitiam. Secundum enim[n] ligna[o] silvae, sic ignis exardescit[p], et secundum virtu<O93, f. 17vb>tem[q] hominis iracundia illius erit, et secundum substantiam[r] suam exaltabit[s] iram suam. Certamen festinatum incendet ignem, et lis[t] festinans effundet sanguinem et lingua[u] testificans[v] adducet mortem. Si sufflaveris, quasi ignis[w] exardebit[x], et si spueris[y] super illam, exstinguetur et utraque[z] ex ore <E97, f. 47rb>

---

123 [r] *am Rande dimitte VD38* | [s] *nocenti] nocenti in P9629* **124** [t] *deprecanti korr. aus deprecan O93* | [u] *pecca VD38* **125** [v] *iram korr. aus irami I83* **126** [w] *misecordiam SG670* **129** [x] *suis E97* **130** [y] *am Rande inimicitiasas (!) exercere VD38* **131** [z] *am Rande corruptio VD38* | [a] *Labitudo SG670; Latitudo S105* | [b] *imminenti N442; I83; Bcan4; P102; BII13; imminuunt V630; imminent] imminent in SG670; E97; S105* **132** [c] *am Rande proverbia P9629* | [d] *domini I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105* **133** [e] *memorari V630* | [f] *testamenti korr. aus testamento VD38* **134** [g] *a lite fehlt V630* | [h] *am Rande Discordia VD38* | [i] *minues korr. aus minue O93* **136** [j] *erit P9629* | [k] *am Rande excitat VD38* **137** [l] *inimicos N442* **138** [m] *invitat P9629; inmittet korr. aus inmittit I83* | [n] *enim ligna] ligna enim BII13* | [o] *ligna korr. aus linguam SG670; linguam S105* **139** [p] *exardescet I83; SG670; Bcan4* **140** [q] *virtutem] virtutem eius SG670; S105* **141** [r] *iram P9629; iracundiam I83; VD38; SG670; Bcan4; P102; BII13; S105* | [s] *exultabit I83* **142** [t] *am Rande discordia VD38* **143** [u] *lingua korr. aus ligua O93* | [v] *festinans V630; P9629* **144** [w] *ignis korr. aus gnis P9629* | [x] *ardebit V630; E97* | [y] *espueris O93* **145** [z] *utraque korr. aus utroque O93*

proficiscuntur[a] [b]. Susurro[c] et bilinguis[d] maledictus, 251
multos[e] enim[f] turbabit[g] pacem habentes. Lingua tertia multos commovit et dispersit illos a[h] gente in gentem. Civitates munitas[i] divitum destruxit[j] et domos magna<I83, f. 90rb>torum effodit[k], virtutes populorum concidit et gentes fortes[l] dis<V630, f. 43va>solvit. Lingua tertia mulieres[m] viri<N442, f. 42ra>tas[n] [o] eiecit et privavit[p] illas de laboribus suis. Qui respicit illam, non habebit[q] requiem nec habitabit cum requie. Flagelli plaga livorem[r] [s] <VD38, f. 81vb> facit, plaga autem linguae comminuit ossa. <SG670, p. 169b> Multi ceciderunt[t] in ore gladii, sed non sic, quomodo, qui interierunt per linguam suam. Beatus, qui tectus est a lingua[u] nequam[v] [w], et qui in iracundiam[x] illius non transivit[y] et qui non attraxit iugum eius[z] et vinculis illius non est ligatus[a]. Iugum enim illius iugum ferreum[b] est et vinculum illius vinculum aereum[c] est. Mors illius mors <BII13, f. 76rb> nequissima, et utilis[d] potius inferus[e] quam illa. Perseverantia illius non permanebit, sed obtinebit vias[f] iniustorum[g], et flamma sua non comburet iustos. Qui

---

146 [a] *am Rande exeunt VD38* | [b] *proficiscuntur korr. aus profiscicuntur E97* | [c] *am Rande Occultus detractor VD38* | [d] *am Rande duplex VD38* **147** [e] *multos fehlt SG670* | [f] *erit korr. aus enim SG670* | [g] *turbavit korr. aus turbabit V630; turbavit N442; VD38; SG670; E97; S105* **148** [h] *de SG670; S105* **149** [i] *munitas divitum korr. aus munitas O93* | [j] *detruxit SG670* **150** [k] *am Rande subvertit VD38* **151** [l] *fortes fehlt P102* **152** [m] *mulieres viritas] mulieres veritas korr. aus mulieres O93* | [n] *am Rande fortes sicut viri VD38* | [o] *veritas O93; P9629; S105; viritas fehlt V630; veritatis I83; Bcan4; viritas korr. aus veritas VD38; BII13; civitatis SG670; veridicas E97; viritas korr. aus viratas P102* **153** [p] *privabit O93; P9629; P102; privavit korr. aus privabit V630* **154** [q] *habet SG670; S105* **155** [r] *am Rande maculam VD38* | [s] *laborem SG670; S105* **157** [t] *ceciderunt korr. aus crediderunt E97* **159** [u] *lingua korr. aus linguam O93* | [v] *am Rande Mala VD38* | [w] *nequa I83* | [x] *iracundia I83* **160** [y] *transibit I83; Bcan4* | [z] *eius et vinculis illius non est ligatus. Iugum enim illius iugum ferreum est fehlt SG670; S105* **161** [a] *alligatus P102* **162** [b] *am Rande durum VD38* **163** [c] *am Rande forte VD38* **164** [d] *utiles N442; S105; utilis korr. aus utiles SG670; utilius Bcan4* | [e] *inferunt N442; inferis P9629; SG670; inferus] inferi sunt S105* **165** [f] *vas Bcan4* **166** [g] *iustorum SG670; S105*

252 derelinquunt[h] deum, incidunt in illam, et exardescet in illis et non exstinguetur, et immittetur in illos quasi leo et quasi pardus laedet illos. Sepi aures tuas[i] spinis et noli[j] audire linguam nequam, et ori tuo facito[k] ostia et seras[l] auribus tuis. Aurum tuum et argentum confla, et verbis tuis facito <I83, f. 90va> stateram[m] et frenos ori tuo rectos, et attende, ne forte[n] <S105, f. 67r> labaris[o] in lingua tua et cadas in conspectu inimicorum[p] insidiantium tibi, et sit casus <VD38, f. 82ra> tuus insanabilis in mortem[q]. Non tardes converti ad dominum, et[r] ne[s] differas[t] de die in diem. Subito enim veniet[u] ira[v] illius, et in tempore vindictae disperdet te. Noli anxius esse in divitiis iniustis, nihil enim <SG670, p. 170a> proderunt[w] tibi in die obductionis[x] et vindictae. Non ventiles te in omnem ventum[y], et non eas in omni via. Sic enim peccator probatur duplici lingua. Esto firmus in via dei, <E97, f. 47va> et in veritate sensus tui et[z] scientia, et prosequatur te verbum pacis et iustitiae[a]. Esto mansuetus ad audiendum verbum, ut[b] intellegas, et cum sapientia fer[c] responsum verum. Si est tibi intellectus, responde proximo, sin[d] autem[e], sit[f] [g] manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato[h] et confundaris. Honor et gloria in sermone sensati, <Bcan4, f. 73v> lingua[i] imprudentis[j] <BII13, f. 76va> subversio[k] ipsius. Non appelleris

---

167 [h] *derelincunt P9629; derelinquunt korr. aus derelinqunt N442; Bcan4* **169** [i] *tuas korr. aus spinis VD38* **170** [j] *am Rande N SG670* **171** [k] *fac I83; SG670; Bcan4; S105* | [l] *seres P102* **173** [m] *statera P9629* **174** [n] *forte labaris] labaris forte E97* | [o] *am Rande Pecces VD38* **175** [p] *inimicorum] inimicorum tuorum E97* **176** [q] *morte P9629* **177** [r] *et ne korr. aus et V630* | [s] *ne fehlt P9629* | [t] *differas korr. aus differa BII13* **178** [u] *veniet] veniet et korr. aus vini et et S105* | [v] *ira korr. aus era E97* **181** [w] *proderunt tibi korr. aus tibi proderunt tibi P9629* | [x] *am Rande Conclusionis VD38* **182** [y] *ventum fehlt SG670* **185** [z] *ut korr. aus et V630* **186** [a] *iustitia P102* **187** [b] *et V630; P9629* | [c] *am Rande dic VD38* **188** [d] *am Rande N SG670* | [e] *aut P9629* **189** [f] *sit fehlt V630* | [g] *sit manus tua] manus tua sit E97* **190** [h] *indisplinato O93; disciplinato Bcan4* **191** [i] *linguam P9629* | [j] *inprudenti P9629* **192** [k] *am Rande Destructio VD38*

177–197 Non… similiter] Ecclesiastic. V. 8-18.

susurro, et lingua tua capiaris et confundaris. Super furem enim est[l] confusio et poenitentia[m], et denotatio[n] pessima super bilinguem, susurratori[o] autem odium et inimicitia et contumelia. Iustifica pusillum[p] et magnum similiter. Noli[q] fieri pro amico inimicus proximo. <VD38, f. 82ra> Imprope<V630, f. 43vb>rium enim et contumeliam malus hereditabit et omnis peccator invidus et bilinguis[r]. Non te ex<N442, f. 42rb>tollas in cogitatione animae tuae velut taurus[s], ne forte elidatur[t] virtus tua per stultitiam, et folia tua comedet[u] <SG670, p. 170b> et fructus[v] tuos[w] perdet[x], et relinqueris velut[y] lignum[z] aridum[a] in heremo. Anima[b] enim nequam disperdit[c], qui se habet, et[d] in gaudium inimici dat illum et deducit in sortem[e] [f] impiorum. 253

Bcan4: X

P102; BII13: X Ut[g] oppressi releventur

[H. 10] Carissimi[h], oppressos erigere studete[i] et necesse habentibus[j] semper[k] adiuvate, quoniam, qui fratrem afflictum[l] relevat[m], appraehensum eripit, merentem consolatur, ab illo sibi retribui, cui totum impendit, non dubitet, qui ait: Quod uni ex minimis[n] meis fecistis[o], mihi fecistis. Taliter enim bona

---

194 [l] *est fehlt SG670; S105* | [m] *poenitentiam BII13* | [n] *donatio P9629; VD38; P102; BII13* **195** [o] *Susurrator P9629* **196** [p] *am Rande parvum VD38* **197** [q] *Noli korr. aus Nolite SG670* **200** [r] *bilinguis korr. aus bilingus I83* **201** [s] *tarus VD38* **202** [t] *am Rande frangatur VD38* **203** [u] *commedes VD38; P102; BII13* | [v] *fructus tuos perdet] perdet fructus tuos Bcan4* | [w] *tuos korr. aus os V630* | [x] *perdes VD38; P102; BII13* **204** [y] *velut korr. aus lut N442* | [z] *lingnum Bcan4* | [a] *aridum] aridum et S105* **205** [b] *Animam VD38* | [c] *disperdit] disperdit eum korr. aus disperdit SG670* | [d] *et fehlt SG670; S105* **206** [e] *am Rande vel sortem V630* | [f] *fortem P9629; sorte I83* **209** [g] *Ut oppressi] De oppressis ut BII13* **210** [h] *am Rande ; vor Karissimi Rubrik* | [i] *stude P9629* **211** [j] *habentes korr. aus habentibus V630; habentes I83; VD38; SG670; Bcan4; E97; P102; BII13; S105* | [k] *semper korr. aus sem N442* **212** [l] *lapsum korr. aus lictum O93; relictum P9629; lictum N442; derelictum I83; SG670; Bcan4; S105* | [m] *levat I83; SG670; Bcan4; S105* **214** [n] *minis V630* **215** [o] *fecististis I83*

197–207 Noli…impiorum] Ecclesiastic. VI. 1-4. **211–219** quoniam…mereamini] Greg. M. ep. IX. 119. (2,1025).

254 indesinenter agere studete, ut fructum boni operis et hic[p] con<I83, f. 91ra>sequamini, et in futuro gratia dei perfruamini, quatenus caelestis regni aulam introire postea mereamini.

Data III[q] Kal. Maii Severo[r] et Quintiano[s] vv[t]. cc[u]. conss.

O93, f. 17vb; V630, f. 43vb; N442, f. 42rb; I83, f. 91ra; VD38, f. 82rb; SG670, p. 170b; P9629, f. 18r; Bcan4, f. 73v; E97, f. 47va; P102; BII13, f. 76va; S105, f. 67r

---

217 [p] *hic fehlt I83; id P102* **220** [q] *III fehlt I83; Bcan4* | [r] *severo et korr. aus severo N442* | [s] *quintiano korr. aus quintiniano N442; quintiniano I83; P102; BII13; S105* | [t] *vv. cc.] v. c. SG670* | [u] *ā N442*

220–221 Data…conss] Nota cons. des. e c. 2. vit. Pont, in libr. pontif.